

g l a s

slovenske kulturne akcije

Leto VI. - 21 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 15.11.1959

O SV. TOMAŽU AKVINSKEM

(Namesto uvoda v napovedano predavanje)

Sv. Tomaž Akvinski je umrl, komaj 49 let star, v cistercijskem samostanu Fossanuova. To je bilo 7. marca 1274, torej pred 685 leti, kar naj bi imeli pred očmi, kadar govorimo o njegovem pomenu za naš čas. Za pravilno presojo Tomaža in njegovega dela je treba dobro poznati tudi tedanjo dobo: njene razmere, duhovne težnje in naloge.

Spet 49 let po smrti je bil 19. julija 1323 proglašen za svetnika. Morda je posebnost te proglasitve v tem, da je bil Tomaž kanoniziran tudi kot učitelj in mislec. Izjava Cerkve ni merila le na njegove kreposti, ampak tudi na njegov nauk. Tako misli eden najboljših poznavalcev Tomaža in njegove dobe M. Grabmann. Dejansko je naslednje leto (14. maja 1324) pariški škof štefan Bourett preklical obsodbo tez sv. Tomaža, ki jo je bil izrekel njegov prednik 7. marca 1277 (prav na tretjo obletnico Tomaževe smrti!). Nadaljni korak v tem razvoju je bila proglasitev sv. Tomaža za cerkvenega učitelja (doctor Ecclesiae) 11. aprila 1567. Znano je, kako so novejši papeži, vsi od Leona XIII. do Pija XII. poudarjali pomen Tomaževe filozofije, ki da ni le nek zgodovinski, muzejski veličasten spomenik, marveč pravilen, novemu času primeren in potreben filozofski nauk. Priporočali in naročali so študirati njegovo filozofijo, slediti ji, povsod jo širiti. Za primer navedem samo c. 1366 § 2 Zakonika cerkvenega prava: "Profesorji sholastičnega modroslovja in bogoslovja se morajo pri študiju in pri poučevanju gojencev v teh predmetih povsem ravnati po metodi, nauku in načelih sv. Tomaža in se jih zvesto držati."

Takšna in podobna naročila morejo imeti slabe posledice, a vse slonijo na zmotnem pojmovanju tovrstnih odločb. Na podlagi številnih izjav zadnjih papežev moremo ugotoviti njih pravi smisel. Kratko moremo reči:

a) Odlok v can. 1366 in podobna obvezna naročila veljajo le za poučevanje na cerkvenih učiliščih za bodoče duhovnike, kjer profesorji učijo po naročilu in v imenu Cerkve. Drugih te obveznosti ne zadevajo, čeprav papeži tudi laikom zelo priporočajo študij Tomaževe filozofije.

b) Naročila in priporočila veljajo za teologijo in filozofijo, ne pa za Tomaževe trditve na področju fizike, biologije, astronomije itd., ki so skoro vse zastarele in mnoge zmotne.

c) Ko Cerkev postavlja sv. Tomaža za učitelja, ne dela s tem nič nenavadnega: vsak filozof, naj se ima za še tako originalnega, ima svojega učitelja, le navadno ne tako odličnega.

d) Nikoli Cerkev ni umela svojega naročila v smislu epigonskega ponavljanja vsega, kar je Tomaž kdaj učil ali zapisal. Leon XIII. je sam takole razložil svoj poziv: "Nazaj k Tomažu!", Nazaj k modrosti sv. Tomaža, pravimo. Če je v sholastiki kaj, kar je le subtilno igračkarnje, ali kar ni zadostno premišljeno, ali s poznejšim spoznanjem več v

(Dalje na 4 strani)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Petnajsti kulturni večer bo v soboto dne 21. novembra ob 19. uri v salonu Bullrich, Sarandí 41, Capital.

Prireditev bo v okviru filozofskega odseka in bo zaključna v letošnji sezoni kulturnih večerov.

Predaval bo univ. prof. dr. Ign. Lenček:

SV. TOMAŽ AKVINSKI IN NAŠA DOBA

Po predavanju debata.

Peti letnik naših knjižnih zbirk ima poleg navadne še jubilejno naročnino. Ko smo jo uvajali, smo bili nekoliko v strahu, češ da bo marsikdo zmajeval z glavo: Zakaj poleg navadne še jubilejno? Če navadna krije stroške, kam bo šel znesek jubilejne?

Slovenska knjiga, tiskana v Buenos Airesu pri SKA, je gotovo danes najcenejša knjiga na svetu. Knjiga naše založbe z običajno ceno pod 100.— pesov v Argentini, stane v ZDA vsaj 3 in pol dolarje, v Evropi, zlasti v Nemčiji pa med 400.— do 600.— pesov. Naše cene nam krijejo komaj produkcijske stroške.

Vsako delo zasluži svoje plačilo, le slovenski kulturni delavci v emigraciji so se morali odreči tej resnici in pravici. Pri naših revijah, zbornikih in knjigah sodeluje nad 40 piscev in nikdo za to ne prejema honorarja; nekaterim je bilo možno kriti le najnujnejše stroške. Povsod po svetu se uveljavlja pisatelj, pesnik in znanstvenik, ki more živeti od svojega peresa.

Res je: vse to se ne da poplačati s kupi zlata in tega se vsak stvaritelj najbolj zaveda. Jubilejna naročnina je pomoč SKA, kakor ji pomagajo ustvarjalci in ne terjajo ničesar zase.

SLOV. KULTURNA AKCIJA

Peti letnik knjižne založbe Slov. kult. akcije je že v tisku in sicer

M E D D O B J E V - števil 1/2

Prof. Roman Pavlovčič

ZGODOVINSKI ATLAS
SLOVENSKEGA OZEMLJA

SLOVENSKO EMIGRANTSKO
SLOVSTVO

Izbor črtic in novel in je zbirko uredil prof. Alojzij Geržinič

TARIFA REDUCIDA
Concesión 6228

Registro Nacional
de la Propiedad Intelectual
Nº 624770

— Trinajsti kulturni večer je bil v soboto dne 7. novembra. Predaval je g. dr. Vinko Brumen in je bila prireditelj v okviru filozofskega odseka. Ko je večer začel g. Ruda Jurčec, je bila dvorana zelo številno zasedena in med predavanjem je prišlo še več poslušalcev. Tema je zajemala: Kaj je "novo" v "novi vzgoji"?

Predavatelj je zajel snov zelo razsežno in podal pregled razvoja vzgoje do sodobnih poskusov in ugotovitev. Predelano je bilo ogromno snovi in je bil res podan pregled vseh smeri ter nazorov, ki pretresajo obnem z vzgojo vse probleme sodobnega človeštva.

Kako je predavanje zajelo poslušalce, je najbolj nazorno pokazala debata, ki je verjetno prav ta večer bila najbolj bogata in obsežna. Saj jo je bilo treba zaključiti poprej kot bi moglo biti vsem zadoščeno, ker se je za našim večerom vršil v isti dvorani še drug program.

Vodja večera se je predavatelju lepo zahvalil, še bolj pa je hvaležnost izpričevalo odobravanje ob zaključku predavanja.

— Štirinajsti večer je uprava Slov. kult. akcije uvedla kot izreden, ker je prišla med nas ga. dr. Branka Sušnik, ravnateljica Etnografskega muzeja v Asuncionu, prestolnici Paraguaya. Odlična slovenska znanstvenica biva že nekaj let v Paraguayu, kjer se je posvetila zlasti študiju zadnjih področij, kjer žive še indijanska plemena. V Buenos Aires je prišla, da v tukajšnjih knjižnicah izpolni svoje gradivo. Prav rada se je odzvala prošnji SKA, da bi predavala na posebnem večeru o svojih izkušnjah in ugotovitvah pri delu v Paraguayu. Izbrala je za snov: Primitivec kot človek. Večer je bil v dvorani Slovenske hiše dne 10. novembra ob 20. uri. Ob napovedani uri je bilo že mnogo poslušalcev, pa so prihajali še novi.

Večer je začel predsednik zgodovinskega odseka g. Marijan Marolt, ki je v pozdravnem govoru opozoril na važnost dela, ki ga opravlja ga. dr. Sušnik, pri tem pa podčrtal misli, ki vodijo delo slovenskega znanstvenika v tujini.

Predavanje je bilo izčrpno, metodično, kleno in jasno, kakor je vsaka znanost, ki je res znanost. Zanimanje je kazalo, kako je snov zajela, še bolj pa obilna debata, ki je sledila.

Odobravanje je bilo le delen izraz zadovoljstva, ki ga je ugledna predavateljica nudila udeležencem večera.

kronika

— JUBILEJNO NAROČNINO za peti letnik so plačali: g. Kremžar Marijan 800.— pesov in 350.— pesov v podporni sklad za natis Zgodovinskega atlasa; g. ing. Lampret Branko, Salta, 800.— pesov in 460.— pesov za tiskovni sklad Glasa; č. g. dr. Rudolf Hanželič, Córdoba, 800.— pesov; č. g. Zver, Brazilija, 900.— pesov; g. Guštin Ciril, Pariz, za tiskovni sklad Glasa 480.— pesov; č. g. svet-

KULTURA NA MEDNARODNIH FESTIVALIH

Še pred nekaj leti bi bilo mogoče prešteti na prste ene roke kulturne in umetnostne festivale po svetu. Pred drugo svetovno vojno sta bila najslavnejša Salzburg in Bayreuth, in ko je Hitler zasedel Avstrijo, je bilo konec in ponekod so mislili, da je nad svet začela legati megla, ki se ne bo več dvignila. V vojni vihri je hotelo utoniti vse, kar je bilo lepe vsebine v človeštvu. Toda nekaj let po koncu vojne so se že začeli kazati znaki, da bo ravno iz festivalov pognalo novo življenje; Salzburg je kmalu odprl vrata novim manifestacijam in v nekaj letih je vsako večje mesto v Evropi že začelo pripravljati načrte; poletne sezone so tako zasedene s prireditvami, da ne morejo dobiti dovolj pevcev, zlasti pa manjka dirigentov... Statistike navajajo, da morajo pevci in dirigenti v nekaj tednih preleteti tudi nad trideset tisoč kilometrov z letali in tako zadostiti sklenjenim pogodbam. Seveda je bilo najprej največ glasbenih festivalov; pozneje pa vedno več gledaliških (Pariz, Avignon, Stratford, Edinburgh, Dubrovnik) in za njimi so prišli tudi festivali poezije...

Letošnji je bil spet v Belgiji in sicer v mestu, ki ima po svoje pesniško ime: Knokke - Le - Zoute. Kraj je v flamskem delu Belgije in belgijska vlada ga rada podpira. Ko so pripravljali festival, so se odločili za temo, ki bi bila najbližja sodobnosti: Ali more pesnik v sedanji civilizaciji najti dovolj motivov? Današnja civilizacija človeštvo plaši in presenečenj še dolgo ne bo konec... Ali se naj pesniki umaknejo in odložijo svoje lire?

Pesniki so se odzvali v velikem številu; prišli so kar iz 42 držav, med drugimi so bili iz Sovjetske zveze (prvič), Indije, Španije, Konga. Glavna zasedanja so bila v veliki dvorani Kazina (kjer so zvečer ljudje igrali ruleto) in je stene okrasil surrealist Magritte. Naslikal je motive (vsaj tako bi naj bilo): riba je bila spremenjena v žensko, drevo je imelo njen obraz in sadeži drevesa so bili krinke te ženske. Festival je vodil francoski pesnik in pisatelj ter umetnostni zgodovinar Jean Cassou in v uvodnem govoru poudaril: "Skozi vsa stoletja se je videlo, da se je človeški genij moral adaptirati, če se je hotel ohraniti. Med neredom sedanje tehnične civilizacije mora pesnik znati ohraniti duha otroštva..." Za njim je govoril belgijski prosvetni minister Moureau, ki je navajal: "Pesniki morajo znati sanjati, da se bo iz njihovih sanj zgradil novi svet." Sorbona je poslala kar svojo profesorico moderne poezije, ki je v svojem predavanju ugotovila, da Sorbona ni imela nikdar toliko doktorskih tez o poeziji, kakor v letih po drugi svetovni vojni. Revije so polne esejev o moderni poeziji. Kritiki Robert Goffin je zagovarjal misel, da mora svet "vstopiti v poezijo" in pesniki ne smejo biti taki ljudje kot so drugi. Roger Callois je razlagal, kako naj poezija iznajde jezik, ki bo dušo približal duši v njeni prozornosti, srce srcu. Tak jezik bo "stroj", ki ga noben znanstvenik ne bo mogel zgraditi. P. L. Flouquet je ugotovil: "Poezija in znanost imata za cilj tolažiti človeka; sodobna znanost je postala čudež, ki se spreminja v resničnost."

Iz Moskve je prišel pesnik Kirsanov, ki je govoril v gladki francoščini: "Kaj bi s človekom v dobi sputnikov?" Odgovoril je: "Novi človek potrebuje novo poezijo. In ta poezija bo morala biti aktivna, človeka bo vzela v obrambo in se borila skupno z njim proti vsem malenkostim sodobnosti. Prišel sem na ta kongres z letalom, ki je letelo s 1050 km hitrosti na uro. Mislim, da mora pesnik ostati džin (čudežno bitje iz arabskih pravljic) in graditi legendo novemu človeštvu. Ko sem letel, nisem nikjer videl železnih zaves in zato predlagam, da se vse televizijske postaje povežejo in oddajajo vsak teden mednarodno uro svetovne poezije." Alain Bousquet mu je odgovarjal: "Pesnik je ustvarjen za samoto; kadar pride pesnik v javnost, takrat "sle-

pari". Mi pesniki imamo pravice, ki segajo do lune in še onstran. Vprašati se moramo, ali nam bodo pustili toliko svobode, da bomo mogli delati v samoti in iskati silnic, ki gredo daleč, daleč čez vse... In za usodo poezije se nikar ne bojmo, kajti v delih znanstvenika, ki je dobil Nobelovo nagrado, je prav toliko poezije, kolikor v krikih ljudožreca v osrčju Afrike..." Pierre Emmanuel je predložil resolucijo, ki zahteva, da madžarska vlada izpusti iz zaporov pesnika Tiborja Deryja. Robert Ganzo, Pierre Nothomb in Frances Dalmatie so govorili o elektronski ali planetarni poeziji.

Festival v Knokke - Le Zoute je vsako drugo leto; prvi je bil v letu 1952. Letos je podelil prvo literarno nagrado in jo je prejel francoski pesnik Saint John Perse. Prireditelji so sprejeli ponudbo orkestra iz Bruges, da bi prišel pesnikom izvajati glasbo po njihovem okusu in srcu. Pesniki elektronske dobe so ponudbo sprejeli in določili, da jim naj pridejo godbeniki predvajati kompozicije za piščali in sicer glasbo iz 12. in 13. stoletja.

Širši obseg imajo "Recontres Internationales", ki se že 14 let razvijajo vsako poletje v Ženevi ob Lemanskem jezeru. Letos so sklenili obravnavati témo: Delo in človek. Tudi na tem zborovanju se je zgodilo, da je prišel prvič zastopnik iz Rusije. Rektor tehnične akademije v Moskvi Jurij Francev je izbral snov: Ustvarjalna delavnost ljudstva. Navajal je, da postaja delavec v Rusiji vedno bolj prost in svoboden. Lahko svobodno izbira delo in dopustno je, da doseže višja mesta v industriji in upravi podjetij. Francoski zastopnik Louis Armand je ugotovil, kako se spreminjajo osnove dela v industriji. Skoraj s strahom gleda vlada in vse gospodarstvo, kako izginja potreba po premogu. V Franciji in Belgiji zapirajo rove, ker so vsa skladišča premoga prepolna in zastoj čakajo milijoni ton premoga na izvoz... In kaj bo tedaj, ko bo začela v industrijo vdirati atomska energija kot pogonska sila? Vse se postavlja na glavo in ko so francoski geologi iskali petrolej v Sahari, so ugotovili, da se tudi geologija mora postaviti "na glavo". Armand misli, da znanstvenik in tehnik današnjim zahtevam več ne odgovarjata. Na njuno mesto stoda tisti, ki ima predvsem mnogo fantazije, dar prividov. Silno se mudi in človeštvo ne sme izgubljati nobenega trenutka. Za njim je govoril Adolf A. Berle, ki je bil član Rooseveltovega Brains trusta. Branil je moderni kapitalizem in ugotovil, da je moderni kapitalizem "kolektivizem brez državnega poseganja". Francoski strokovnjak za razorožitev Jules Moch je zahteval, da bodi geslo dobe: niti kapitalizem, niti komunizem. Mnogo pozornosti je vzbudil referat mladega italijanskega sociologa Danila Dolcija, ki je na Siciliji uvedel celo vrsto modernih socialnih reform in prihajajo njegove stvaritve študirat iz vseh strani sveta. Dolci je star 35 let.

Seveda so prišle razne skupine umetnikov, da bi tem sociologom in resnim znanstvenikom lajšali ure oddiha in odmora. Najbolj je presenetilo dejstvo, da je največji uspeh dosegla predstava Claudelovega dela *Le Partage du Midi*, Ponovna potrditev resnice, da je Claudel sposoben za oder in prodoren uspeh, če ga izvaja skupina, ki zna najti bistvo in pomen Claudelovih stvaritev za naš čas. Bajno noč poezije in moderne umetnosti pa so doživeli udeleženci kongresa na večeru, ki je bil na gradu Coppet, kjer je nekoč Voltaire prirejal premiere svojih dram; njegove drame takrat in pozneje niso imele uspeha, pač pa so na tem večeru recitali pesmi in prozo Banjamina Constanta, Mme. de Staël, Mme Recamier in "božanskega" Chateaubrianda. Ko so nekega udeleženca vprašali, zakaj hodi na take prireditve in kakšen smisel more najti pri Claudelu in pesnikih ter pisateljih, ki so že sto let pod rušo, je odgovoril: "Pri teh prireditvah pridem šele blizu vsemu tistemu, kar naj daje človečansko vsebino tudi ročnemu delu..."

nik. Alojzij Košmerij, 800.— pesov; g. ing. Albin Mozetič, Indonezija, 800.— pesov; g. dr. Eiletz Leopold, Bs. Aires, 800.— pesov; N. N. nakazal 3000.— pesov kot trimesečni članski prispevek za SKA (isti je s tem vplačal 12 mesečnih mesečnih prispevkov po 1000.— pesov). — Vsem izrekamo iskreno najlepšo zahvalo!

— Francoski pesnik Jean Vodaine je v resnici Slovenec in njegovo pravo ime je Vladimir Kavčič. Rodil se je leta 1921 v Čiginju blizu Volč na Tolminskem, kjer je bil njegov oče vaški čevljar. Leta 1925 se je vsa družina preselila v Lotaringijo, da se umakne preganjanju fašizma. Sam ne obvlada več slovenščine, pač pa navaja svoje otroke, da se morajo učiti slovenskega jezika. Sam je izjavil, da je začel pisati pesmi, ko mu je bilo dvanajst let; njegovi učitelji so bili Rimbaud, Verlaine in Rilke, največ pa se je naučil iz zvezka pesmi, ki jih je mati prinesla iz domovine. Bile so slovenske narodne in tudi take, ki jih je mati sama spenila. Dosedaj je izdal sedem pesniških zbirk, dobil pa je dve pesniški nagradi. Zbirke nosijo naslove: "Skozi lino", "Potepuh med zvezdami", "Zdaniilo se bo", "Nič usmiljenja z uvelim listjem", "Črno runo", "Odkril sem drevo", "Sonce ljubezen". Dodal je: "Delam v založbi Caracteres. Družina mi je ostala v Loreni, spim v nekem kolektivnem prenočišču, hranim se spotoma. Prijatelj sem z Jeanom Cassujem in René Charom (pesnika surrealist), skupaj pripravljamo zbornik poezije. Pesnik nisem le mimogrede, to je moj najresnejši in najosebnejši izraz življenja. Zato si želim spoznati domovino, od tega si veliko obetam."

— Claudelovo Marijino oznanjenje so v Clevelandu izvajali v soboto dne 24. oktobra in v listu Ameriška domovina so izvajalci opozorili, da bo delo izvajano isti večer kot je Gledališki odsek SKA postavil delo na oder v Bs. Airesu.

— Prosvetni odsek Baragovega doma v Clevelandu je priredil dne 11. oktobra Slomškovo proslavo v počastitev stoletnice prenosa sedeža lavantinske škofije v Maribor. Pozdravni nagovor je imel prof. J. Ovsenek, slavnostni govor o škofu Antonu Martinu Slomšku pa prevz. škof dr. Gregorij Rožman. France Gorše je za proslavo dal na razpolago kip A. M. Slomska. Sodeloval je tudi pevski zbor Korotan.

odmevi

— "SVOBODNA SLOVENIJA" je v svoji št. z dne 29. oktobra objavila obširno kritično poročilo o Zgodovinskem zborniku, ki ga je napisal dr. Tine Debeljak. Ugotavlja predvsem velik pomen prispevkov in podčrtava delo, ki ga je pri tem opravil urednik zbornika Marijan Marolt.

— Uprizoritev Claudelovega misterija Oznanjenje Marijino je v "Svobodni Sloveniji" z dne 3. novembra ocenil T. D. (j) in opozoril v jasno in stilno dovršenem poročilu na prednosti in pomanjkljivosti te izvedbe Gledališkega odseka Slov. kult. akcije.

doma in po svetu

— Čelo Pertot, slovenski kipar, ki živi na Švedskem, se je odločil, da priredi razstavo v Milanu. Zato se je za nekaj časa vrnil v domovino.

— Zanimivo je, da po antikvariatih kupci med knjigami najbolj sprašujejo po Zbranih spisih Aleša Ušeničnika. Zelo mnogo pa je med prodajanimi knjigami del Ingoliča, Miška Kranjca in Potrča.

— Delavnost likovnih umetnikov v Sloveniji mora biti zelo velika. Jakopičev paviljon je namreč oddan že za celo leto naprej. V njem morejo umetniki svobodno prirediti razstave svojih del — med temi tudi začetniki —, dočim prireja Umetnostna galerija razstave že priznanih umetnikov po svojem programu.

— Zveza književnikov Jugoslavije je povabila na obisk Zvezo poljskih pisateljev. Poljski pisatelji so obiskali tudi Ljubljano, Bled in Postojno. Društvo slovenskih književnikov je priredilo poseben javen razgovor z njimi. Poljaki so pojasnili, da je na Poljskem zdaj najbolj na višku satira in humoristična literatura. Poljaki so se v Sloveniji najbolj zanimali za zbirke slovenskih narodnih pesmi.

— Pri gradbenih delih na Dunajski cesti so odkrili rimske grobove iz prvega in drugega stoletja. Grobovi so bili polni dragocenosti iz keramike in stekla; bila sta tudi dva novca iz tiste dobe.

(Dalje s 1 strani)

skladu, ali kar se ne da zares utemeljiti, vsega tega vam resnično ne mislimo stavljati v posnemanje in prevzemanje." Pij XII. je izrecno poudaril, da nihče ni vezan slediti sv. Tomažu v smislu takoimenovane tomistične šole; vezanost na sv. Tomaža ni vezanost na eno določeno šolo, marveč na njegovo veliko filozofijo v njenih osnovnih načelih. Vsi papeži so ponovno poudarjali, da prav umeta hoja za Tomažem nikakor ne jemlje duhovne svobode.

e) Biti učenec sv. Tomaža se pravi: naprej s sv. Tomažem! Kakor je zapisal A. Ušeničnik. Znameniti kardinal Ehrle je dejal: "Pravi tomist je tisti, ki tako ravna, kakor bi ravnal sv. Tomaž, če bi danes živel." To je pravo posnemanje Tomaževega duha. Sv. Tomaž je bil zasidran v tradiciji, a je bil obenem drzen iskalec novih spoznanj, borec za resnico, ustanovitelj nove filozofije. Obstajati pri Tomažu je proti načelom sv. Tomaža. Pij XII. nam je zaklical: "vetera novis augere et perficere!" (Staro z novim bogatiti in spopolnjevati). Razumeti klic časa, izrabiti rezultate skupnega prizadevanja človeškega raziskavanja, iskati v sodobnih zmotah resnična jedra, ob zmotah svoje trditve nanovo skrbno pretehtati in razčistiti — to je v duhu sv. Tomaža in predvsem nam ga Cerkev v tem stavlja za vzor (prim. Pij XII. Humani generis).

Osnovno je: hoditi za sv. Tomažem, kjer je res velik. Nekaj malega o tem, v čem je njegova veličina, bo skušalo pokazati predavanje.

IGN. LENČEK

— Senzacija londonskega knjižnega trga je dejstvo, da je med bestsellerje zašel tudi pesnik John Bentjeman. Ob njegovi petdesetletnici so izdali njegove Zbrane pesmi in v nekaj tednih je bilo prodanih nad 30.000 izvodov. Londonski knjigarnarji se sprašujejo za razlogi: kajti od Byronovega Childe Harolda se ni zgodilo, da bi bilo tolikšno povpraševanje za pesniško zbirko.

— Knjige spominov so bile vedno priljubljeno branje v Angliji. Zdi se, da je nastopil čas, ko morejo generali iz zadnje svetovne vojne že povedati vso resnico. Glavna poveljnica angleške vojske sta bila Montgomery in Alanbroke. Njuni spomini so izšli skoraj istočasno in glavna značilnost je v tem, da so silno kritični nad strategijo generala Eisenhowerja, ki je bil vrhovni zavezniški poveljnik po angloameriškem izkrcanju v Afriki v novembru 1942. Montgomery zagovarja svojo tezo, da je bil general Eisenhower slab strateg, Alanbroke pa piše, da bi se vojna mogla končati vsaj že v zimi 1944, če bi bil Eisenhower sposoben general; očita mu zlasti to, da je raje igral golf na golfišču v Reimsu kot pa da bi dajal potrebna povelja. Tako je moral vsak general na svojem odseku fronte delati po svoje, ker skupne enotne strategije ni bilo. Eisenhower na očitke ne odgovarja, pač pa je njegov tajnik izjavil, da general Eisenhower ni igral golfa v Reimsu, pač pa je bilo poslopje njegovega štaba na golfišču v Reimsu.

— Kritiki spominov generalov iz druge svetovne vojne poudarjajo, da so najboljše pisani spomini, ki jih objavlja general de Gaulle. Priznavajo mu velike pisateljske sposobnosti in ga vzporejajo z zgodovinarji klasike (Plutarh, Tacit, Herodot). Dosedaj so izšle tri knjige njegovih spominov, dve sta že tudi v ceneni obliki. V tretji knjigi ponavlja de Gaulle svojo negativno sodbo o Eisenhowerjevi strategiji (sicer pa je de Gaulle tudi oster za Churchill in še bolj za Roosevelt) in navaja, da je dal na pomlad 1945 kar na svojo roko generalu Koenigu, poveljniku francoskih divizij, ukaz za prehod čez Ren, ker Eisenhowerjevih navodil ni bilo. Sicer pa de Gaulle ne dolži pri tem samo Eisenhowerja, ampak zaveznike na sploh, ker meni, da niso mislili dopustiti sodelovanje francoske vojske pri zasedbi Nemčije.